

Néhány szó az olvasónaplóról

AMŰVELT EMBER életében csaknem ugyanolyan napi szükséglet az olvasás, mint a táplálkozás. Az iskolai és családi nevelésnek egyaránt nagy gondot kell fordítania arra, hogy ez a magas szintű kulturális szükséglet az emberben mielőbb kifejlődjék és meggyökeresedjék. A megfigyelések adatai azt mutatják, hogy ez a szükséglet, kedvező nevelési feltételek mellett, már igen korán, mindjárt az olvasástechnika elsajátítása után, vagyis a nyolcadik életév körül kialakulhat. Ezentúl az olvasóvá nevelés legfőbb feladata az olvasás színvonalának fokozatos nevelése, az olvasmányok feldolgozásának elmélyítése.

Ennek sokféle bevált módszere van. Ez alkalommal egyetlen eszköz, az olvasónapló vezetésének néhány kérdésével foglalkozunk.

Az olvasmányok naplózása, jegyzetelése nem újkeletű dolog. Az irodalomhoz közel álló emberek régóta felhasználják az anyag- és élményörökítésnek ezt a módját. Közismert, régi arany szabály tanítja: *„Ha olvasol, ceruza legyen a kezdedben.”*

A régi magyar iskolában is próbálkoztak egy bizonyosfajta olvasónapló bevezetésével, s ennek folytatását ma is megtaláljuk iskoláinkban. Ez azonban általában nem terjed túl a kötelező olvasmányok tartalmának összefoglalása és néhány megadott, sokszor meglehetősen szegényes szempont alapján történő rövid lajstromozásán.

Az ilyen naplózás alkalmával gyakran jelentkeznek tipikus hibák. Ilyen a szószátyárság és annak a kísértése, hogy a keveset, vagy éppen egyáltalán nem olvasók azzal is megússzák, ha leírják valamelyik osztálytárs tartalmi kivonatát, vagy éppen valami közkezen forgó könyvből veszik át a szükséges tartalmi részleteket.

Szándékosan használjuk az *olvasónapló* kifejezést. A naplóműfaj sok szabadságot követel. *A napló lényege az élménykifejezés.* Eleinte természetesen lehet, sőt kell is, hogy a naplózásnak bizonyos kerete legyen, de már a kezdet kezdetén arra kell biztatni az olvasónapló vezetőjét, hogy a legszükségesebb adatokon kívül — mint amilyenek a könyv szerzőjének neve, a könyv pontos címe, tárgyának rövid összefoglalása — minden megkötés nélkül mondja el *véleményét* a könyvről. *Fokozatosan arra kell törekedni, hogy az olvasónaplónak ez a szubjektív, értékelő része legyen a legfontosabb, s egyszerűségi a legváltozatosabb is.*

AZ OLVASÓNAPLÓ jó eszköze az *írásbeli fogalmazáskészség* fejlesztésének, mert a változatos, egyéni élmény, állásfoglalás rögzítését, vagyis az élménykifejezést kívánja meg.

Jó *emlékeztető*, útmutató a már eddig elolvasott könyvek között. Néhány följegyzett fontos mozzanat emlékeztelbe idézése sokszor elég az eredeti olvasásélmény hű és eleven felújításához.

Az olvasónapló vezetése sok esetben *megjavítja, tudatosítja az olvasó viszonyát az irodalomhoz.* Szívesebben és rendszeresebben olvasóvá teszi.

Az olvasónapló vezetése hozzásegít az *irodalomtörténeti távlat kialakításához.* A kezdő olvasó nem sokat törődik a szerző személyével. A napló ráirányítja figyelmét a szerzőre, segítséget nyújt az írói arcképek kifermálásához. Jó eszköz arra is, hogy segítségével az ifjú olvasó megérlelje az olvasás útján szerzett ismereteket, elmélyítse az élményeket. Sok gyermekolvasó gyakori hibája, hogy olyan mohón, szinte vágatva olvas, hogy nincs ideje az olvasottak mérlegelésére, feldolgozására, arra, hogy olvasmányai értékeit beépítse személyiségébe. Az olvasónapló rendszeres vezetése leszoktatja a gyermeket — s a felnőttet is — az olvasás egyik veszélyes betegségeiről, a felületességről.

A lényeg megragadásának és kifejezésének hasznos iskolája a jó olvasónapló. További értékes mozzanat a kritikai és esztétikai érzék fejlesztése.

A rendszeres munkából is ízelítőt ad a naplózás, s aki rendszeresen vezet, közvetlenül megfigyelheti naplófeljegyzései alapján saját szellemi fejlődését is.

Mindezek együttesen olyan nevelőeszközzé teszik a naplót, amely nemcsak írója számára érték, hanem a gyermek nevelését irányító és fejlődését figyelemmel kísérő pedagógusnak és szülőnek is fontos támaszpontokat nyújt mind a gyermek érdeklődésének, mind értelmének fejlődése szempontjából.

Az alábbiakban néhány részletet mutatunk be gyermekek olvasónaplóiból. Kiterjedt vizsgálatok és megfigyelések alapján azt mondhatjuk, hogy az egyes osztályokban ilyen színvonalú naplófeljegyzésekkel már megelégedhetünk.

III—IV. OSZTÁLYOSOK NAPLÓIBÓL

GARDONYI GÉZA: EGRI CSILLAGOK. Hős Bornemlssa Gergely gyermekkorra és élete és benne Eger ostroma.

KATAJEV: VÁNYA, AZ EZRED FIA. Olvasási idő 3 nap. TARTALMA: Egy kislítót a felderítők megtalálnak és elviszik magukhoz, de a kapitány

el akarja vinni, de ő megszökik és a tűzértséghez megy. Megjegyzés: izgalmas.

VERNE GYULA: GRANT KAPITÁNY GYERMEKEI. TÁRGY: Okmányokat találnak, melyekből megtudják, hogy hajótöröttek segítséget kérnek. Keresésükre indulnak. A keresés kudarcot vall. Másodszor is kutatnak és megtalálják a hajótörötteket. Nagyon jó.

KASSZILJ: VOLOGYA UTCAJA. TÁRGY: Vologya kiskorában sokat járt a régi kőbányába. Mikor nagyobb lett, partizán lett és a többiekkel együtt hősiiesen védte a bányát. Aztán a tengerészek felszabadították a falut a német elnyomás alól. Értékelés: Nagyon izgalmas könyv.

V—VI. OSZTÁLYOSOK NAPLOIBÓL

VERNE GYULA: A TIZENÖTÉVES KAPITÁNY. Szeptember 5-től 16-ig olvastam. Egy hajó legény-ségéről szól, akik mindig pontosan és becsületesen végeznek mindent. A kapitány meghal és ezért új kapitányt kell választani. 15 éves fiút választanak, aki méltóan viselkedett az akadályok ellen. Ez a 15 éves kapitány (Sand Dick) nagyon lekötötte figyelmemet. A könyv nagyon tetszett.

MIKSZÁTH KÁLMÁN: SZENT PÉTER ESERNYŐJE. TÁRGY: egy esernyő története, melynek nyelében nagyszögű bankutalvány volt. **ÉRTEKELÉS:** a regényből kizárhatóan jellemzi Mikszáth a vagyon után futkosó embert. Maga a regény nagyon érdekes és szellemes.

AKOS MIKLÓS: NYOMÓZ A VII. A. TÁRGY: Egy diák magára vállalja osztálytársak bűnét. De a VII. a. bizik benne és kiderül, hogy nem ő a bűnös. **ÉRTEKELÉS:** Nagyon kedves benne az osztálytársak bizalma és a boldogság, mikor kiderül az igazság.

MARK TWAIN: KOLDUS ÉS KIRÁLYFI. TÁRGY: Edvárd királyfi ruhát cserélí Tom Cantyvel, a koldusfiúval. A regény azt a pár hetet mutatja be, miáltal egymás szerepében élnek. **ÉRTEKELÉS:** Remek könyv. Jó poza benne, hogy senki sem hiszi el Edvárdról, hogy király, és Tomról, hogy koldus. Mindenki bolondnak tartja őket. Szép a befejezés.

VII—VIII. OSZTÁLYOSOK NAPLOIBÓL

MARK TWAIN: KOLDUS ÉS KIRÁLYFI. TÁRGY: Egy koldus és egy királyfi ruhát cserélí játékából, és a királyfi a nép köze megy, és látja a nép nyomorát. Mikor aztán megint királyfi lesz, segít a nép nyomorán. — **ÉRTEKELÉS:** Látni lehet az angol nép nyomorúságát és az urak jó módját.

OSZTROVSZKIJ: AZ ACÉLT MEGEDZIK. TÁRGY: Péter Korcsagin élete gyermekkorától öregségéig. **BÍRALAT:** Nagyon megalapozott, izgalmas, izgalmas könyv. Az író szerintem elhibázta, mikor nem írta le teljesen az izgalmas részeket, például: a pogrom alkalmával Pével megvéd egy öreg zsidót, a katona ráüt, de itt már tovább nem folytatódik. Ugyanígy, mikor kiszabadítja Zsuh-rájt, a menekvés nincs leírva. Igaz, hogy erről később szó esik, de akkor már nem izgalmas. Megrendítő, mikor Pével vakon könyveket ír. Nagyon jó könyv.

Egy lány írja:

ILJINA: A NEGYEDIK GYŐZELEM című könyvéről: Iljina egy szovjet leány életén keresztül mutatja be a szovjet emberek egyik típusát, a szovjet anyák nevelési módszerét. Ez a leány a könyv főszereplője, Gulja K-oroljivának hívják. Az ő és az édesanyja alakja tetszett nekem legjobban. Az övé azért, mert bátor, féltelmet nem ismerő, okos, elszánt akarátú hős leány volt. Az anyjád azért, mert úgy nevelte Gulját, hogy ha valami rosszat tett, értelmesen megmagyarázta neki, hogy miért ne tegye. Azt mondta neki, hogy soha senkitől és semmitől ne féljen. A könyv végén Gulja hősi halált halt a hazáért. Az író olyan élethűen ábrázolja a szereplőket, hogy az olvasó, mint én is, annyira megismeri, mintha életben, személyesen ismerné.

A példák jól mutatják a fejlődés útját. Egyszerűbb szubjektív megjegyzés, kritika

kerül a rövid feljegyzésekbe, egyre határozottabb, kerekesebb a fogalmazás, biztosabb a tárgy ismertetésében a lényeg megragadása.

AZ EGYÉNI FEJLŐDÉS bemutatása céljából most egy öt éven át megfigyelt kislány naplójából idézek néhány kiszakított részletet, amelyekből a feldolgozás elmélyülése és a szempontok gazdagodása derül ki.

Első feljegyzéséből, tízéves korából:

BURNETT: A KIS LORD. Egy öreg mogorva bácsiról s unokájáról szól. A báróhoz senki sem mert közeledni. Mindenki félt zsaroló természetétől. Csodálatos hát, hogy a kislány őszinte gyermeklelkével hogy megnyerte, de nemcsak megnyerte, hanem át is nevelte öreg nagyapját. Megtanulhatjuk, hogy nincs olyan szív, melyből, ha az utolsó percben is, de ki ne pattanjon a szeretet szikrája.

11 éves korából, **ILJINA: NEGYEDIK GYŐZELEM** című könyvéről:

Jelleméből, cselekedeteiből megrajzolom magamnak az alakját, s akármint csinál, én azt látom magam előtt. Apró részletekig elképzelem. Aranylángot is odaképezek a nyakába, medáliával, ruhafazont is odaképezek, mindent. Éppen addig a határig volt izgalmas, ahogy én szeretem.

Tizenegy és fél éves korából **SALTEN: BAMBI** c. könyvéről:

Egy őz történetét írja le születésétől élete derekáig. E könyvből megismerkedhetünk az állatok gondjaival, bajaival. De a történet mögött mély értelem rejtőzik. Tulajdonképpen e könyv nem az állat, hanem az emberek gondjait, örömeit, társadalmi életét, a háborút, a békét, a veszedelmet, a biztonságot zárja magába. Nagyon megnyert S. bájos regénye.

13 és fél éves, **RÉGNIER: EGY JÁMBOR IFJÚ NYÁRI VAKÁCIÓJA.**

Tárgy: Hogyan tölti egy 18 éves fiú a nyarat. **ÉRTEKELÉS:** Hülyeség, üres, semmitmondó mű, elaprózott cselekvésekkel. (!)

Ugyanebből az időből **MAUPASSANT FLAUBERT-TANULMANYARÓL:**

Teljesen új gondolatkört nyit meg e könyv filozófus gondolkodásával. Nagyon érdekes betekinteni egy ilyen nagy író életébe, s megnézni azt, hogy különböző írók mennyire különbözőképp írnak.

AXEL MUNTHE: SAN MICHELE REGÉNYÉRŐL 15 éves korában írt feljegyzéséből:

Ez a regény nem fantasztikus események izgalmas leírása, szereplői nem tökéletesen tipikus alakok formált alakok, hanem maga az élet. A benne lejátszódó események valóban megtörtént. Fantáziát nem erőltet az epizódok, s a szereplői is, egy-egy jóbarát kivételével, akik végigkísérik szinte egész életén az író, csak olyan ideiglenes szereplők, amilyenekkel száz számmal találkozunk az ember. (A feljegyzés végén párhuzamot von a regény és Knittel El Hakim-ja között.)

15 éves korában **BALZAC: GORIOT APOJÁRÓL:**

ÉRTEKELÉS: Balzac kiváló képet nyújt a párizsi társadalomról, megmutatja a még becsületlen arisztokrata, a züllött urak, a szegény feltörő diák s az elszegényedett emberek típusait. A típusalakokat érdekes szövésű történetbe fűzi össze. Balzac reális képet nyújt a párizsi mocsokról. Megmutatja, hogy Párizs az ellentétek városa, szép és csúnya. művészet és undorító kon-tármunka, aljasság és romlatlan erkölcs milyen kibogozhatatlan gubancot alkot benne.

16. évében **AGNES GÜNTHER: A SZENT MEG A RAJONGÓJA** című könyvéről:

Úgy adták nekem ide ezt a könyvet, hogy ez valami remek könyv. Többen is mondták. Szerintem nem jobb, mint egy ponyva... Semmi művészi finomság nincs benne... Én azokat az apró szerkesztői finomságokat szeretem... Például egy ol-

dalon előfordul egy szó, s ugyanaz nemsokára előfordul valami más helyzetben, egy árnyalattal más lesz a jelentése, mert közben történt valami... Sokszor egyetlen szóban egész lelki folyamat lehet... Hát ebben semmi ilyen nincs. A szent nem szent, a démon nem démon... A két nő, a szent és a démon ki akarnak törni abból a jellemkeretből, amit az író szabott nekik, próbálkoznak lázadni, jóságot tettetni, vagy bosszút. S ezek a próbálkozások annyira szárnyaszegettek, nevéstesen kicsinyesek, hogy szinte segíteni szeretne az olvasó az írónak. Tipikus szentimentális regény. Az író céljára nem lehet rádőbenni, mert ez a regény se nem jobbít, se nem művel, egyedül idegesít.

MEGFIGYELÉSEINK és vizsgálataink során még egyetlen egyszer sem találkoztunk olyan gyermekekkel, akik megbánták volna, hogy olvasónaplót vezettek. Olyanokkal azonban igen gyakran, akik sajnálták, hogy eddig nem vezettek naplót. A jó naplővezetők közül sokan később külön idéztfüzetet, irodalmi élménynaplót s más ehhez hasonlót írnak. Sokszor meglegyetéssel figyelik saját fejlődésüket, izlésváltozásukat, s az olvasáshoz szinte

hozzátartozik, hogy — legalább néhány sorban — összefoglalják az olvasott könyvről benyomásukat.

Érdeemes tehát a gyermekeket olvasónapló írására ösztönözni. El kell azonban készülniök a naplővezetést szorgalmazóknak arra, hogy egy-két ösztönzésük nem vezet célhoz. Ennek azonban nem szabad elkedvetlenedéshez, vagy éppen kényszer alkalmazásához vezetnie. Tetszetős olvasónapló ajándékozásával, a feljegyzések iránt mutatott őszinte érdeklődéssel, az egyes könyvekről alkotott vélemény meghallgatásával és megbeszélésével megfelelő jelentőséget lehet adni a naplővezetésnek. Ha tekintélyt jelentő felnőttek komoly jelentőséget tulajdonítanak valaminek, azt a gyermekek, ifjak is sokra becsülik. Ha ilyen nevelők ajánlják, vagy éppen saját példájukkal is megerősítik a naplővezetés fontosságát, előbb-utóbb ez is olyan szükségletüké válik a jó olvasóknak, mint maga az olvasás.

Dr. Harsányi István

A MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVEK SIKERE BORSODBAN

A putnoki Járásí Könyvtár azokban a környékekbeli községekben, ahol termelőszövetkezet működik, mezőgazdasági tárgyú előadásokat és könyvkiállítás rendezett. Vadna községben például a baromfitegyezés és a baromfi téli etetése volt az előadás témája, azonkívül mezőgazdasági tárgyú könyveket is kiállítottak. Szuhafőn az előadás a gyümölcs-termelésről szőtt és ilyen tárgyú könyveket is bemutatott a hallgatóságának. A járás területén eddig tizenhét mezőgazdasági szakelőadás hangzott el, ötöt pedig mezőgazdasággal foglalkozó szépirodalmi könyvek alapján tartottak. Megállapítható, hogy az előadások után a mezőgazdasági könyvek forgalma emelkedik. (Kiss Lászlóné.)

TANFOLYAM

A MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMEK KÖNYVTÁROSAI SZÁMÁRA

Március 2-án, 3-án 16 Nógrád megyei állami gazdaság és gépállomás könyvtárosaí számára a szécsényi Mezőgazdasági Technikumban előadásokat tartottak a könyvtárosaí munkáról. A tanfolyamon Sallai István, az Országos Széchényi Könyvtár Módszertani osztályának vezetője a könyvbeszerzésről és a mezőgazdasági könyvpropagandáról tartott előadást. A kétnapos tanfolyam célja az volt, hogy a könyvtárosaí megismerjék a könyvtármunka

H Í R E K

technikai részét (a szerzeményezést, leltározást, kölesönzést stb.) és így biztosítsák a mezőgazdasági üzemeknél a könyvtári munka egységességét. A tanfolyamon kiúnt, hogy az üzemek igazgatói és szakszervezeti bizottságát eddig keveset foglalkoztattak a könyvtárakkal. Megjelent olyan hallgató is a tanfolyamon, akit akkor neveztek ki könyvtárosaínak, amikor az igazgató, vagy üb. elnök megkapta az értesítést a tanfolyam szervezéséről. Megállapítható, hogy ez a kétnapos előadásorozat is igen hasznos volt. A tanfolyam szervezését és anyagi részét a MEDOSZ elnöksége ríselté. (Ferencz Rudolf.)

AZ ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KÖNYVTÁR témadokumentáció kidolgozásával, szakbibliográfiák összeállításával is segíti a mezőgazdasági tudományos kutatást. A kísérleti intézetek kérésére a legutóbbi hónapokban a zöldségmagtermesztésről és a fotoperiodizmusról készített a könyvtár szakbibliográfiákat, ezenkívül »A fehérje okserű felhasználása a népelemezésben és a takarmányozásban« címen 404 tételből álló témadokumentációt dolgozott ki az OMMI kutatói részére az 1945—1955 között megjelent magyar, orosz, angol, német, francia, cseh és lengyel szakirodalom feltárásával. (O. Mg. K.)

A KÖNYVVEDELMI RENDELET hatása már érezhető a Közlekedési Szakszervezet könyvtáraiban. A végrehajtás során egyes vállalatok (pl. az I-es és V-ös Autójavító) a hiányos leltárak elkészítéséhez munkaerő segítséget is adtak. A késedelmes olvasókkal szemben bevezették a késedelmi díjak szedését. Ezen a téren azonban igen nagy gondot fordítanak az olvasók megelőző nevelésére s ezért ritkán kell eljárást indítani a hanyag olvasók ellen. Egy-két esetben fordult csak elő, hogy az olvasó fizetéséből a bérszámfejtés vonta le az elvesztett, vagy a könyvtárba vissza nem hozott könyvek árát. A rendelet hatása az is, hogy a vállalatok többet törődnek a könyvtárak felszerelésével: polcokat, szekrényeket, tüzőtőeszközöket adtak a könyvtáraknak. Az eredmények ellenére azonban nem mindenütt megnyugtató a helyzet, különösen a könyvtárak elhelyezése terén. A III. sz. Autójavítónál például a rendezvények alkalmával edények, üvegek, hordók tárolására használnák a könyvtárhelyiséget. (Széplaki József.)

Kilencven ezer forintért vásárolt könyvet ebben az évben az V. kerület két Szabó Ervin könyvtára. (Barabás A.)

Múzeummá építették át a wolfenbütteli Lessing-házat. Az új múzeumban a költőnek barátaíhoz intézett levelét, művetnek első kiadásait és egyéb vele kapcsolatos emléktárgyakat állítottak ki. (Das Antiquariat.)